

การท่องเที่ยวสีคราม (Blue Tourism) รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่เพื่อการ รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของประเทศไทยในประชาคมอาเซียน

Blue Tourism as a New Tourism form for Shaping Thailand into the Tourism Hub of the ASEAN Community

อรไท ทรูทเวโช*

*Oratai Krutwaysho**

สุวนิช ชัยนาค**

*Suwanit Chainark***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวสีคราม (Blue Tourism) รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่
เพื่อการรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของประเทศไทยในประชาคมอาเซียน
มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดการท่องเที่ยวสีครามในฐานะรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่
จากทรัพยากรประมงเพื่อการท่องเที่ยว และเพื่อเสนอแนวทางพัฒนาแผนยุทธศาสตร์
เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวสีคราม เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เครื่องมือ
ที่ใช้ในการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงผสมผสานประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการ
สัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เอกสาร และการลงพื้นที่สังเกตตรง สำหรับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ
เป็นรูปแบบการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถาม ประชากร
ที่ศึกษาในด้านเชิงคุณภาพมีจำนวน 21 คน จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 5 ประเภท
และกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวในการสำรวจเชิงปริมาณ มีจำนวน 381 คน ผลการวิจัย

*Ph.D. (Tourism), Sheffield Hallam University, UK (2006). ปัจจุบันเป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขา
วิชาการจัดการท่องเที่ยวทางทะเล วิทยาลัยการท่องเที่ยวนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

*Ph.D. (Tourism), Sheffield Hallam University, UK (2006). Currently as Assistant Professor in Department
of Marine Tourism Management, Phuket College of International, Tourism, Phuket Rajabhat University.

**Ph.D (Fisheries and Allied Aquacultures), Auburn University, USA (2008). ปัจจุบันเป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สาขาวิชาเทคโนโลยีการประมง คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

**Ph.D (Fisheries and Allied Aquacultures), Auburn University, USA (2008). Currently as Assistant Professor
in Department of Fisheries Technology, Faculty of Agricultural Technology, Phuket Rajabhat University

พบว่านักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าทรัพยากรการประมงในจังหวัดภูเก็ตมีศักยภาพที่สามารถจัดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่สำหรับตลาดเฉพาะกลุ่ม โดยกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวที่ควรเน้นการเชื่อมโยงการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงและทรัพยากรทางทะเลของจังหวัดภูเก็ต รูปแบบกิจกรรมประกอบด้วยกิจกรรมด้านการประมง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กิจกรรมสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชายฝั่ง ทั้งนี้ผลการศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ และการสร้างการตระหนักรู้ของรูปแบบการท่องเที่ยวที่ควรให้นักท่องเที่ยว โดยจากผลการวิจัยเสนอยุทธศาสตร์สำคัญ 2 แนวทาง คือ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ควร และยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ควร

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวที่ควร, ภูเก็ต, ทรัพยากรประมง

Abstract

The study of Blue tourism as a new tourism form for shaping Thailand into the tourism hub of the ASEAN Community aims to study concepts and modes of Blue tourism as a new tourism form for Thailand, utilizing the available fishery resources in Phuket, Thailand. This research also proposes approaches to strategic plan of Blue Tourism for sustainable tourism development. The research employed mix methods, using both qualitative and quantitative techniques which included in-depth interviews, documentation analysis, direct observation and questionnaire survey. The sampling was 21 in-depth interviews and 381 tourist surveys. The findings highlighted that fishery resources were regarded crucial for the new form of tourism in Phuket (Blue tourism), with focus on conservative activities, the significance of local ways of life and responsible form of tourism. The results also revealed the importance of management and the enhancement in the tourist perception of this Blue tourism form. This research proposes two major strategic plan which include management and marketing strategic plans.

Keywords: Blue Tourism, Phuket, Fishery Resources

บทนำ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ประเทศไทยใช้นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ เป็นยุทธศาสตร์หลักในการสร้างรายได้ สร้างความเจริญเติบโต และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้ พบว่าประเทศไทยอาจมีข้อได้เปรียบทางด้านปัจจัยพื้นฐานที่นับได้ว่าเป็นต้นทุนอย่างเพียงพอที่จะสนับสนุนให้สามารถใช้การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับประเทศได้อย่างมหาศาล ทั้งทุนทรัพยากรทางธรรมชาติ ทุนทางศิลปวัฒนธรรม และทุนมนุษย์ โดยเฉพาะการที่คนไทยนั้นเป็นคนที่มีจิตใจดีพร้อมต้อนรับผู้มาเยือน

ก้าวต่อไปของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย คือ การอนุรักษ์ทุนธรรมชาติและวัฒนธรรมต่างๆ เหล่านี้ให้ยั่งยืน มีระบบการบริหารจัดการที่ไม่แสวงหาประโยชน์จนเกินควรและสร้างเสริมโดยนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวและการขายที่แปลกใหม่ตรงกับความต้องการของลูกค้า เพื่อเร่งดำเนินการท่องเที่ยวของไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ประชาคมอาเซียน Phayakvichien (2012) สรุปไว้ที่น่าสนใจว่านักท่องเที่ยวเปิดกว้างรับความแตกต่างมากขึ้น ต้องการการเรียนรู้มากขึ้น และเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบมากขึ้น เช่น การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ การท่องเที่ยวอาสาสมัคร และการท่องเที่ยวระยะยาว ในด้านสถิติ Tourism Authority of Thailand [TAT] (2016) พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและนักท่องเที่ยวเพศหญิงมีจำนวนมากขึ้นเช่นกัน โดยนักท่องเที่ยวมีความระมัดระวังรอบคอบต่อการใช้จ่ายมากขึ้น และต้องการข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ระมัดระวังเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัยสูงขึ้น ทั้งนี้ จะพบว่า นักท่องเที่ยวในปัจจุบันจะใส่ใจสิ่งแวดล้อม ปัญหาการสร้างมลพิษและสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ซึ่งหมายถึงการเลือกจุดหมายปลายทางและการบริการมากขึ้น การมองหามาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของสินค้าและการบริการด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความมั่นใจด้านคุณภาพบริการและด้านจัดการสิ่งแวดล้อม และรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

Center for ASEAN Studies (2015) สรุปภาพรวมแนวทางในการรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของประเทศไทยในประชาคมอาเซียน มีหลายแนวทางเช่น 1) เร่งพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง และการแข่งขันที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2) ศึกษาและสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจและมีความแตกต่าง 3) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ขึ้นมารองรับการแข่งขันให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในตลาดโลก ดังนั้น การใช้ท้องถิ่นวิถีวัฒนธรรมร่วมมือระหว่างประเทศจัดเป็นแนวคิดที่จะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อรองรับการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวระดับชาติและนานาชาติ โดยแนวคิดดังกล่าวสัมพันธ์กับการตระหนักว่าสังคมวัฒนธรรมเป็นต้นทุน

สำคัญที่แข็งแกร่งที่สุด การรู้จักตนเอง การสืบค้นศึกษารักษาคุณค่าและภาคภูมิใจ การหาจุดที่สร้างมูลค่าและพัฒนาจุดขาย การสร้างความตระหนักในวัฒนธรรม การยึดโยงกับภาคการผลิตเดิม (เกษตรและประมง) การรักษาทรัพยากรต้นทุนและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยว การเข้ากระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น นโยบายและมาตรการของรัฐบาลควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป สภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น เป็นต้น การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจในหลายประเทศ เช่นเดียวกับประเทศไทย การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งการกำหนดเป้าหมายเชิงเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวที่สูงขึ้นในทุกๆ ปี จัดเป็นความท้าทายในการสร้างความสมดุลของการพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวหลายประเทศมีความเห็นตรงกันว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ไม่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่จะไม่สามารถนำไปสู่ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับแล้ว ยังนำไปสู่การทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากข่าวที่ปรากฏอยู่เป็นประจำ ประเด็นสำคัญ คือ การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้น ขึ้นกับคุณภาพของสภาพแวดล้อม ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมเยือนประเทศ ในหลายๆ ครั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว มิได้เห็นถึงความสำคัญ ในการอนุรักษ์ รักษาคุณภาพทรัพยากรให้คงอยู่ หากแต่จะมุ่งใช้ทรัพยากรเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเท่านั้น นอกเหนือจากการที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศแล้ว ยังนำไปสู่การสร้างโอกาสในการทำงานแก่ประชาชน การสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมชุมชนได้อีกด้วย หากภาครัฐมีนโยบายและการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาที่เหมาะสม จะสามารถนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชาติอย่างแท้จริงได้

จังหวัดภูเก็ตเป็น 1 ใน 10 ของแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมของประเทศไทย และเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมมากที่สุดรองจากกรุงเทพฯ พัทยา และเชียงใหม่โดยมีสถิติดังกล่าวในปี 2559 เป็นจำนวน 13.2 ล้านคน ดังนั้น ภูเก็ตจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในภาคใต้ จากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยทางด้าน

การท่องเที่ยวส่งผลทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตดีกว่าจังหวัดอื่นๆ เนื่องจากมีรายได้หลักจากการท่องเที่ยว โดยสามารถสรุปอาชีพต่างๆ ของประชากรได้ 5 ประเภทคือ 1) อาชีพทางการท่องเที่ยว เช่น การโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหารของที่ระลึก 2) อาชีพทางการประมง 3) อาชีพทางด้านกิจกรรม เช่น การปลูกยางพารา การปลูกมะพร้าว เป็นต้น 4) อาชีพทางการทำเหมืองแร่ 5) อาชีพทางการปศุสัตว์

ศักยภาพของจังหวัดภูเก็ตด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต มีสถาบันการศึกษารองรับอย่างเพียงพอ มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมที่ดึงดูด มีสถาบันบริการสาธารณสุขกระจายทั่วทุกพื้นที่ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนปัญหาของจังหวัดภูเก็ตด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน การกระจายรายได้ต่ำ เศรษฐกิจของจังหวัดผันผวนตามวาระการท่องเที่ยวของจังหวัด และต้องพึ่งพาผลิตภัณฑ์เกษตรจากจังหวัดใกล้เคียง ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต มีการอพยพแรงงานจากต่างจังหวัดและต่างชาตินำมาขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม Phuket Provincial Office (2014) ระบุว่า ศักยภาพของจังหวัดภูเก็ตในด้านการท่องเที่ยวในภาพรวมประกอบด้วย 1) ภูมิทัศน์สวยงาม มีหาดทรายขาวเหยียดห่มู่เกาะรายรอบ ทำให้ภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง 2) มีโอกาสที่จะพัฒนาการผลิตภาคบริการสูง ในรูปแบบที่หลากหลาย 3) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ออกมาพัฒนาขึ้น ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในหลายระดับ 4) มีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ มีสนามบินนานาชาติ ท่าเรือน้ำลึกรองรับการบริการทุกด้าน 5) การจำหน่ายสินค้าปลอดภาษี มีความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเป็น duty free shop ทั้งนี้ ภาครัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจนระหว่างการพัฒนาภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในแนวอนุรักษ์ธรรมชาติและหรือส่งเสริมให้เป็นแหล่ง shopping เนื่องจากจะเป็นแนวทางพัฒนาที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

Koasaard and Auntong (2015) กล่าวว่า การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่สามารถปรับตัวเข้ากับแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงของการท่องเที่ยว เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยว การพัฒนาด้านเทคโนโลยีข่าวสาร ขนส่ง การเปิดเสรีด้านการท่องเที่ยวและบริการ เป็นต้น ทั้งนี้ จะสะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวของประเทศไทยรวมถึงจังหวัดภูเก็ต จะเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น งานวิจัยนี้จึงเสนอหลักคิดของการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อนและเน้นการเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับทรัพยากรประมง เพื่อส่งเสริมกิจกรรมภาคเกษตรกรรมและประมงของท้องถิ่น ตลอดจนเพื่อเพิ่มความหลากหลายทางการท่องเที่ยว โดยนักวิจัยศึกษาจากกรณีศึกษา

จังหวัดภูเก็ตที่ยังมุ่งเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวมวลชน ซึ่งแม้จะเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวแล้ว ยังนำมาซึ่งปัญหาด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับธุรกิจการท่องเที่ยวรวมถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและความสมบูรณ์ตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาการบุกรุกที่ป่าไม้ในส่วนของป่าสงวน ชายหาด และป่าชายเลน ปัญหาการทิ้งขยะมูลฝอยและน้ำเสีย ตลอดจนปัญหาการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว (Phuket Provincial Office, 2016) โดยในปัจจุบัน รูปแบบการท่องเที่ยวควรเชื่อมโยงกับแนวคิด Thailand 4.0 ที่มุ่งเน้นการสร้างเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเน้นภาคบริการและความคิดสร้างสรรค์ โดยเปลี่ยนจากการสร้างมูลค่าที่ค่อนข้างต่ำไปสู่การสร้างคุณค่าบริการที่มีศักยภาพสูง เน้นความหลากหลายเชิงวัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่าสูง ทั้งนี้ การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่โดยให้ชื่อว่า “การท่องเที่ยวสีเขียว” หรือ “Blue Tourism” ยังสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับภาคชุมชนท้องถิ่น และเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งจัดเป็นกลยุทธ์ในการประยุกต์ใช้ภาคการท่องเที่ยวให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงต่างๆ ของนักท่องเที่ยวได้ การท่องเที่ยวสีเขียวจะเป็นรูปแบบที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคการประมงและคำนึงถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งเสริมความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ได้ดังนั้น การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ควรเน้นสินค้าพื้นฐาน เชื่อมโยงกับทรัพยากรในท้องถิ่น สร้างคุณค่าจากรูปธรรมโดยเชื่อมโยงตลาดสากล เหล่านี้ จะส่งผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ซ้ำซากจำเจ และการเสริมศักยภาพด้านการตลาดให้แก่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาพรวมตลอดจนเพิ่มมูลค่าให้เกิดแก่นักท่องเที่ยว ทั้งในแง่ความอึดเอิบใจนอกเหนือไปจากความสนุกสนานจากการได้เดินทางท่องเที่ยว ดังนั้นการศึกษารูปแบบใหม่การท่องเที่ยวสีเขียว (Blue Tourism) จะช่วยเสริมสนับสนุนให้กับการท่องเที่ยว โดยการสร้างประสบการณ์รูปแบบใหม่พร้อมการบอกเล่าเรื่องราวหลากหลายรวมถึงเรียนรู้ ทรัพยากรท้องถิ่น สัมผัสวิถีทางวัฒนธรรมและร่วมสร้างประสบการณ์กับชุมชนชายฝั่งทะเลและภาคการผลิตด้านการประมงของชุมชน โดยมีแนวคิดเชื่อมโยงความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนเข้าด้วยกัน โดยสามารถแปลงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดภูเก็ตและประเทศได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืนเพื่อมุ่งสู่ความร่วมมือในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวประชาคมอาเซียนของประเทศไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวสัครามรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่สัมพันธ์กับทรัพยากรประมงในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อเสนอแผนยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวสัครามจากทรัพยากรประมงในจังหวัดภูเก็ตเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิด

จากฐานแนวคิดปฏิบัตินิยมและการทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า แนวความคิดการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวสัครามรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยในประชาคมอาเซียน มีความสัมพันธ์กับแนวคิดและปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสัครามรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่กับทรัพยากรการประมง โดยรายละเอียดของแนวคิดและปัจจัยต่างๆ มีดังนี้

- 1) ทรัพยากรการประมง หมายถึง พืชน้ำและสัตว์น้ำ รวมทั้งผลผลิตหรือผลพลอยได้จากพืชและสัตว์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในน้ำ ซึ่งมีคุณค่าทั้งทางด้านระบบนิเวศและด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวซึ่งความหลากหลาย ความสมบูรณ์และความโดดเด่นของทรัพยากรประมงจะส่งผลต่อการกำหนดแนวคิดและรูปแบบของการท่องเที่ยวสัครามของท้องถิ่น
- 2) ศักยภาพการผลิตและการให้บริการของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการท่องเที่ยว การให้บริการ และการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดของบุคลากรในท้องถิ่นซึ่งมีอิทธิพลต่อความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสัคราม
- 3) กระแสการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของนักท่องเที่ยว หมายถึง ค่านิยมและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของเวลา แรงกระตุ้นทางจิตวิทยาและเทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวสัคราม
- 4) การตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง หน้าที่และกระบวนการทางการจัดการเพื่อเข้าใจความต้องการและการเปลี่ยนความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อใช้ในการจัดอุปทานและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยในการศึกษานี้คือนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวสัคราม และ 5) อิทธิพลจากประชาคมโลกและประชาคมอาเซียน หมายถึง การเคลื่อนไหวของการท่องเที่ยวและกลุ่มนักท่องเที่ยวโลกตามกระแสของโลก เช่น ภาวะโลกร้อน การท่องเที่ยวยั่งยืน และ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทางการท่องเที่ยว โดยความสัมพันธ์เหล่านี้มีผลต่อการพัฒนาแนวคิด รูปแบบแผนยุทธศาสตร์ของการท่องเที่ยวสัคราม ตามกรอบแนวความคิดงานวิจัยดังกล่าวที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทรัพยากรทางทะเลและทรัพยากรประมง

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำเอาทรัพยากรทางธรรมชาติตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่จัดเป็นความได้เปรียบทางการท่องเที่ยวและความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ โดยประเทศไทยมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นชายฝั่งทะเลยาวประมาณกว่า 2,800 กิโลเมตร มีชายฝั่งทะเล 2 ชายฝั่ง คือ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย และชายฝั่งทะเลอันดามัน ทั้งนี้ฝั่งอ่าวไทยประกอบด้วยฝั่งอ่าวไทยตะวันตกและฝั่งอ่าวไทยตะวันออก รวมความยาวประมาณ 1,878 กิโลเมตร สำหรับฝั่งทะเลอันดามันมีระยะทางยาวประมาณ 937 กิโลเมตร โดยมีพื้นที่ฝั่งอันดามันเหนือและอันดามันใต้ที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวทางทะเล ซึ่งสร้างรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก โดยสามารถเทียบเคียงได้จากรายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตที่มีมูลค่ากว่า 300,000 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2559 (Phuket Provincial Office, 2016) ทั้งนี้ TAT (2012) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางทะเลของประเทศไทยมีอยู่ 2 รูปแบบหลัก คือ 1) การท่องเที่ยวในรูปแบบของการชมทัศนียภาพและความสวยงามของท้องทะเล ผืนน้ำ วิถีชีวิต และหมู่เกาะต่าง ๆ และ 2) การท่องเที่ยวในรูปแบบของการดำน้ำ ทั้งการดำน้ำตื้นและการดำน้ำลึก โดยได้แบ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับทรัพยากรทางทะเลในประเทศไทยไว้ 20 รูปแบบ ประกอบด้วย กิจกรรมการดำน้ำ กิจกรรมการเดินใต้ทะเล กิจกรรมพักผ่อนและนั่งรถตามชายหาด กิจกรรมการชมหมู่บ้านชาวประมงและชาวเล

กิจกรรมการเล่นเรือ กิจกรรมการคูณก กิจกรรมขี้จักรยานภูเขา กิจกรรมการปีน/ไต่เขา กิจกรรมตั้งแคมป์ กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมศึกษาท้องฟ้าและดาราศาสตร์ กิจกรรมการชมทิวทัศน์ กิจกรรมการเล่นวินด์เซิร์ฟและเล่นเรือใบ กิจกรรมการตกปลา กิจกรรมการชมภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์ กิจกรรมการปล่อยเต่าทะเล กิจกรรมถ้ำรูปธรรมชาติ กิจกรรมเล่นเรือออร์ซ และกิจกรรมท่องเที่ยวชายหาด จะเห็นได้ว่า ยังไม่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรประมงโดยตรง ซึ่งเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณคาบสมุทรอินเดียนมีพื้นที่ชายทะเลยาวทั้งสิ้นประมาณ 2,815 กิโลเมตร อยู่ทางฝั่งอันดามัน 1,801 กิโลเมตร และฝั่งอ่าวไทย 1,014 กิโลเมตร พื้นที่ทางทะเลทั้งหมด 350,000 ตารางกิโลเมตร (Jareonlarp, 2007) พื้นที่เหล่านี้ประกอบไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่าง ๆ เช่น ป่าชายเลน แนวปะการัง หลัทะเล ป่าชายหาด เป็นต้น ซึ่งมีคุณค่าทั้งทางด้านระบบนิเวศวิทยา และด้านเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ทรัพยากรประมง หมายถึง พืช น้ำ สัตว์น้ำ รวมทั้งผลผลิตหรือผลพลอยได้จากพืชและสัตว์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในน้ำ จำพวกพืชน้ำ ได้แก่ สาหร่ายต่าง ๆ เช่น สาหร่ายใบ สาหร่ายวุ้น และจำพวกสัตว์น้ำ ได้แก่ กุ้ง หอย ปู ปลา เต่า ปลาหมึก และสัตว์น้ำอื่น ๆ จำพวกผลผลิตหรือผลพลอยได้เช่น ไข่ของสัตว์น้ำ เป็นต้น ทั้งหมดนี้มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ โดยเป็นแหล่งอาหาร โปรตีนที่สำคัญ ที่การนำมาบริโภคสดและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมภาคต่าง ๆ และการส่งออกอย่างไรก็ตาม ด้วยปัจจุบันเทคโนโลยีต่าง ๆ พัฒนาก้าวไกลขึ้นจึงยิ่งเพิ่มความสะดวกและง่ายดายในการเก็บเกี่ยวทรัพยากรประมงที่มีอยู่มาใช้ เป็นเหตุให้ทรัพยากรประมงที่มีอยู่ในประเทศมีจำนวนลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์การจับสัตว์น้ำในน่านน้ำไทย ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2538 ทรัพยากรประมงไทยมีแนวโน้มลดลงประมาณร้อยละ 17 โดยลดลงจาก 1.84 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2538 เหลือเพียง 1.52 ล้านตันในปี 2540 (Jareonlarp, 2007) แนวโน้มที่ลดลงของทรัพยากรประมงอยู่ในสถานการณ์น่าเป็นห่วงโดยหากผลผลิตจากแหล่งน้ำลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับปริมาณการจับที่มากขึ้น ซึ่งเป็นผลจากความต้องการอาหารเพื่อสนองต่อ จำนวนประชากรและผู้บริโภคที่เพิ่มสูงขึ้น ทรัพยากรประมงอาจไม่เหลือให้นำมาใช้ประโยชน์อีก ซึ่งผลเสียที่ตามมาคือ มนุษย์จะขาดแหล่งอาหารที่สำคัญไป นอกจากนี้ภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวจะหยุดชะงักเนื่องจากขาดแคลนวัตถุดิบ การจัดการทรัพยากรประมงจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการไม่ให้ทรัพยากรประมงที่มีอยู่ลดลงไปมากกว่านี้และเพื่อเพิ่มพูนและเพิ่มมูลค่าทรัพยากรประมงให้มากขึ้นและยังคงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน

ประชาคมอาเซียนและแนวโน้มตลาดการท่องเที่ยว

การรวมตัวของชาติใน ASEAN 10 ประเทศ โดยมี ไทย, พม่า, ลาว, เวียดนาม, มาเลเซีย, สิงคโปร์, อินโดนีเซีย, ฟิลิปปินส์, กัมพูชา, บรูไน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน มีรูปแบบคล้ายกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป เพื่อก่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองด้านต่างๆ กับคู่ค้าได้มากขึ้น ASEAN ได้รวมตัวเป็น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและมีผลเป็นรูปธรรม ณ วันที่ 1 มกราคม 2559 และได้กำหนดแนวทางการรวมตัวทางเศรษฐกิจไว้ดังนี้

1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน
2. การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง
3. การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน
4. การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

โดยให้แต่ละประเทศใน ASEAN ให้มีจุดเด่นต่างๆ คือ พม่าเน้นสาขาเกษตรและประมง มาเลเซียเน้นสาขาผลิตภัณฑ์ยาง และสาขาสิ่งทอ อินโดนีเซียเน้นสาขาภาพยนตร์และสาขาผลิตภัณฑ์ไม้ ฟิลิปปินส์เน้นสาขาอิเล็กทรอนิกส์ สิงคโปร์เน้นสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาสุขภาพ ประเทศไทยเน้นสาขาการท่องเที่ยว และสาขาการบิน (ประเทศไทยอยู่ตรงกลาง ASEAN)

สำหรับด้านการท่องเที่ยว การเปิดเสรีอาเซียนเป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับกับการที่ตลาดการท่องเที่ยวขยายตัวที่เพิ่มขึ้น TAT (2014a) กล่าวไว้อย่างสนใจว่า เป้าหมายของการท่องเที่ยวไทยคือให้ความสำคัญกับ ‘การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ’ เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ใช่สาระเพียงอย่างเดียวของการแข่งขันเท่านั้น ‘คุณภาพ’ ของนักท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญยิ่งกว่า เพื่อเพิ่มเม็ดเงินในการนำรายได้เข้าสู่เศรษฐกิจของประเทศไทยมากขึ้น ทั้งนี้ ความหมายของ ‘การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ’ คือการให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่มีการใช้จ่าย ในระหว่างการเดินทาง มีมูลค่าสูงกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มทั่วไป รวมถึงการตั้งสมมุติฐานที่เชื่อว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีการพัฒนาคุณภาพพฤติกรรมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มทั่วไปอีกด้วย การศึกษาด้านการท่องเที่ยวจึงควรมุ่งเน้นที่กลุ่มนักท่องเที่ยวศักยภาพ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนกลยุทธ์อย่างมีประสิทธิภาพ ศักยภาพตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มประเทศอาเซียน : เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย สถานภาพของตลาดการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง จากการขยายตัวอย่างก้าวกระโดดของตลาดใหม่ อาทิ ตลาดจีน อินเดีย และรัสเซีย การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

รวมทั้งสถานะของตลาดอ้อมตัวในตลาดหลัก และ การพัฒนาด้านการคมนาคม ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) เป็นตลาดและฐานการผลิตเดี่ยว เน้นการเคลื่อนย้ายสินค้า การบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง เน้นการดำเนินนโยบายการแข่งขัน การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนา ICT และพลังงาน รวมทั้งมีการพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน และบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ได้อย่างสมบูรณ์ เน้นการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือต่าง ๆ เช่น เขตการค้าเสรี (Free Trade Area-FTA) และการต่อต้านการค้ามนุษย์ (Counter Trafficking in Persons-CTP)

โอกาสของไทย มีฐานนักท่องเที่ยวใหญ่ขึ้น เมื่อมองในกลุ่ม ASEAN แล้ว มีฐานตลาดที่ใหญ่มาก เนื่องจากประเทศไทยต้องการให้นักท่องเที่ยวในกลุ่มอีก 9 ประเทศ เข้ามาท่องเที่ยวในไทย โดยต้องการนักท่องเที่ยวคุณภาพและมีศักยภาพสูง นักท่องเที่ยวอาเซียนที่เข้ามาไทยมากที่สุดคือ มาเลเซีย รองลงมาคือ ลาว สิงคโปร์ เวียดนาม อินโดนีเซีย กัมพูชา ฟิลิปปินส์ พม่า และบรูไน ซึ่ง TAT (2014a) สรุปไว้ว่านักท่องเที่ยวควรเห็นเมืองไทย ในมุมมองที่ต่างออกไปจากเพียงแค่เมืองแห่งรอยยิ้มและเมืองแห่งวัฒนธรรม โดยศึกษาจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและกระแสการเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคและของโลก ทั้งนี้ กระแสการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตาม Ministry of Tourism and Sport [MoTS] (2015) มี 9 ประเด็น ดังนี้ 1) กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) 2) สังคมสูงวัย (Aging society) 3) สังคมเมือง (Urbanization) 4) ชีวิตดิจิทัล (Digital lifestyle) 5) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว 6) สายการบินต้นทุนต่ำส่งผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว 7) การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Environment) 8) การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asian Economic Community: AEC) ภูมิภาคอาเซียนหรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวสูงที่สุดในโลก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2556 คือ ร้อยละ 8.5 ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยที่จะใช้ประโยชน์จากตลาดที่ใหญ่ขึ้นในความร่วมมือในระดับภูมิภาคซึ่งประเทศไทยได้รับผลประโยชน์จากการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคอาเซียน และ 9) การท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มสนใจการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และรูปแบบการท่องเที่ยวนี้มีแนวโน้มขยายตัว เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มต้องการที่จะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ต้องการสัมผัสกับวัฒนธรรม ชุมชน ทรัพยากร และธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ซึ่งประเทศไทยมีความพร้อมของทรัพยากรพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษดังกล่าว

จะเห็นได้ว่าการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่เป็นการรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและการเปลี่ยนแปลงความต้องการและรสนิยมของนักท่องเที่ยว และในภาพรวมจะเป็นรูปแบบที่มีการหมุนกลับเข้าหาแก่นด้านธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นต้นทุนการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุด โดยปัจจุบันกระแสท่องเที่ยวถื่นวิถีวัฒนธรรม และการเชื่อมโยงกับภาคการผลิต เกษตร และประมง จะยังคงเป็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคตที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลก โดยสรุปการทำการตลาดโดยคั้นหานักท่องเที่ยวคุณภาพนั้นเป็นแนวทางการปรับตัวของธุรกิจท่องเที่ยวไทยทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ ได้แก่ ศึกษาสินค้าใหม่ที่มีศักยภาพ ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวอาเซียน มอง AEC ด้วยวิสัยทัศน์ใหม่ ทั้งในด้านการลงทุน การเป็นพันธมิตรแรงงานฝีมือ และเจาะตลาดคู่ค้าอาเซียน และแนวทางเชิงรับ ได้แก่ ศึกษาประเทศคู่แข่งในกลุ่ม AEC ที่แสวงหาช่องทางธุรกิจในประเทศไทย ลดต้นทุนการดำเนินงานเพื่อแข่งขันด้านราคา เสริม จุดแข็ง และปิดจุดอ่อนขององค์กร ในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ การพัฒนาสินค้าและบริการ ควรสร้าง Value Creation สร้าง Brand เสริมสร้างบริการให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน และพัฒนาสินค้า โดยมุ่งเน้นการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ

การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มีพัฒนาการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2467 สมัยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ครั้งทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ ซึ่งในครั้งนั้นการท่องเที่ยวในประเทศไทย ยังเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติและสถานที่ราชการ หรือสถานที่สำคัญที่ทางชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทยสร้างขึ้น องค์กรการท่องเที่ยวโลกได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถสรุปได้ ดังนี้

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) ประกอบด้วย 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (marine ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยว อย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับ

ระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องของภายใต้ การจัดการ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อ การรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน 3) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo-tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็น หินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของ พื้นที่โลก ศักยภาพธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่าง ๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว 4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและ เพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อ มีจิตสำนึกต่อการรักษาภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้นและ 5) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (astrological tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทาง ดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคาและการดูดาว จักราศีที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาลบนพื้นฐานการ ท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) สามารถ ประกอบด้วย 1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) หมายถึง การเดินทาง ท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลิน ในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบน พื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว 2) การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี (cultural and traditional tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น 3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (rural tourism/village tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มี เอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อ

มีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชน ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ประกอบด้วย 1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลินและสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 2) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (edu-meditation tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาคำความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 3) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (ethnic tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้านวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่างๆ เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sports tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สกีนอกเกอร์ กระดานโตคลื่น สกีนํ้า เป็นต้น ให้ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้น ได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 5) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเขาไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำความปลออดภัยและได้ประสบการณ์ใหม่ 6) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (home stay & farm stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน 7) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (longstay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณ

อายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือ การท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อปี คราวละนานๆ อย่างน้อย 1 เดือน 8) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (incentive travel) หมายถึง การจูงใจให้แก่อุปกรณ์ลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้าชิ้นๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย 9) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=meeting/I=incentive/C=conference/E=exhibition) เป็นการจูงใจให้แก่อุปกรณ์ลูกค้าของผู้ที่จัดประชุม มีรายการจัดนำเที่ยวก่อนการประชุม (pre-tour) และการจัดรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (post-tour) โดยการจูงใจรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรง หรือสำหรับผู้ที่ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) 10) การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจัดรายการนำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2-7 วันหรือมากกว่านั้นเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (eco-agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (agro-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (eco-adventure travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (geo-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (agro-cultural tourism) เป็นต้น

TAT (2014b) ได้พิจารณาจากความต้องการหรือพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพิ่มเติม ทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดใหม่ ชื่นมาเช่น War tourism ที่นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสกับอดีตในสมัยสงคราม เช่น การท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี หรือ Volunteer tourism ที่นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครมาช่วยทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ในสถานที่และเดินทางท่องเที่ยวต่อโดย TAT (2013) ยังได้กล่าวถึงรูปแบบ Volunteer tourism ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่พัฒนาจากแนวคิด Hybrid คือ รูปแบบผสมผสานหลายรูปแบบ หลายลักษณะเข้าด้วยกัน โดย Voluntourism เป็นการผสมผสานระหว่างการให้บริการในรูปอาสาสมัคร (Voluntary activities) อาทิ การปลูกป่า การสอนภาษาอังกฤษ การสร้างโรงเรียน การทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ กับการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ อาทิ ด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวโดยสรุปแล้วรูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีหลากหลายขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเอง และขึ้นอยู่กับเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ผลของการท่องเที่ยวจะเกิดมิติในแง่บวกหรือลบ ขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวว่ามีพฤติกรรมอย่างไร

เนื่องจากการท่องเที่ยวสีคราม (Blue Tourism) เป็นการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวที่ยังไม่เคยเกิดขึ้น จึงทำให้ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในประเทศไทย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของต่างประเทศที่พัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในลักษณะต่าง ๆ ตามบริบทของพื้นที่ เช่น Cheng et. al (2012) ศึกษาการท่องเที่ยวรูปแบบ Tea Tourism ในประเทศจีน โดยศึกษาจากกรณีศึกษาเมืองชิงยาง (Xinyang) ซึ่งเป็นแหล่งผลิตชาเขียว 1 ใน 10 แหล่งที่ได้รับความนิยมของประเทศจีน โดยมีการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการการสวนชาในพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการสวนชาในพื้นที่ขนาดกลางเป็นต้นไปนิยมจัดการการนำเที่ยวในพื้นที่สวนชา และกิจกรรมดังกล่าวส่งผลต่อยอดขายของกิจการดีขึ้น ทั้งนี้ ควรเพิ่มกิจกรรมเก็บใบชา ศิลปะการชงชา เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจการปลูกชาอีกด้วย Tourism Recreation Research (2005) ศึกษา cyber tourism ในรูปแบบการท่องเที่ยวเพิ่มพูนประสบการณ์ใหม่ โดยศึกษาแนวคิดการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มพูนประสบการณ์การท่องเที่ยว ซึ่งสามารถแทนที่รูปแบบอื่นของการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยร่างกายในการเดินทางโดยรูปธรรม โดยรูปแบบ cyber tourism เป็นรูปแบบที่ลดเงื่อนไขเรื่องเวลา ระยะทางค่าใช้จ่ายและความอ่อนแอทางด้านร่างกายของมนุษย์ในการท่องเที่ยวรูปแบบทั่วไป เช่น การใช้เทคโนโลยีเพื่อดำเนินการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอินเดียว การใช้เทคโนโลยีสำหรับการท่องเที่ยว MICE ที่ผู้เข้าร่วมการประชุมลดภาระเงื่อนไขการเดินทางและค่าใช้จ่ายแต่สามารถเข้าร่วมได้ในแหล่งหรือสถานที่ท่องเที่ยววันนั้น

Spilanis and Vayanni (2003) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการท่องเที่ยวรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ในหมู่เกาะ Aegeon ของประเทศกรีซ การศึกษาพบว่ารูปแบบเก่าประกอบไปด้วยการท่องเที่ยว 3S (Sun, Sea and Sand) การท่องเที่ยวภูเขาและการท่องเที่ยวฤดูหนาวสำหรับรูปแบบใหม่ ประกอบไปด้วย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวทางน้ำ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวการศึกษา และการท่องเที่ยวเพื่อการศาสนา เป็นต้น ทั้งนี้ ยังพบอีกว่ารูปแบบองค์กรในการเดินทางจะนิยมเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น เดินทางเป็นกลุ่มเล็ก และนิยมมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวที่นิยมรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่จะมีความรับผิดชอบสูง และไม่ทำลายทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งมีลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอีกด้วย ซึ่งการศึกษานี้ สอดคล้องกับ Komppula (2001) ที่ได้ศึกษาสินค้าใหม่ด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มบริษัทนำเที่ยวประเทศฟินแลนด์ โดยผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการสินค้าการท่องเที่ยวใหม่ โดยมากกว่าร้อยละ 50 พบว่าตนเองมีประสบการณ์

การท่องเที่ยวรูปแบบเดิม ทั้งนี้ ผลการศึกษาเสนอให้บริษัทนำเที่ยวพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ของบริษัท โดยมีกระบวนการ 7 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) สำรวจแนวคิดใหม่ 2) ใช้แนวคิดการบริการ 3) วิเคราะห์ธุรกิจ 4) พัฒนาการบริการโดยการประเมินผล 5) ทดลองตลาด 6) ผลิตรายการเพื่อการตลาด และ 7) การประเมินขั้นหลังการให้บริการ และ Novelli (2015) รวบรวมการศึกษาการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม Niche Tourism โดยหนังสือได้บรรยายถึงข้อเสียของการท่องเที่ยวมวลชนที่มีลักษณะด้านสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่เหมือนกันและไม่สอดคล้องกับความต้องการและกระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน โดยยกตัวอย่างการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ต่างๆ เช่น space tourism, gastronomic tourism, geotourism, dark tourism, photography tourism, tribal tourism, genealogy tourism, transport tourism และ youth tourism เป็นต้น โดยการยกตัวอย่างรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่เหล่านี้ เน้นการตลาดเฉพาะกลุ่ม และการอธิบายแนวคิดของแต่ละรูปแบบพร้อมยกตัวอย่างกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ในภาพรวมจะเห็นได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและหลากหลายในหลายประเทศเนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีพลวัตอยู่เสมอ

การทบทวนวรรณกรรมพบว่าการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับทรัพยากรประมงที่ดำเนินการอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป สามารถสรุปได้ 9 รูปแบบ ดังนี้ 1) ตลาดปลา จากแนวคิดและกิจกรรมจากประเทศญี่ปุ่น 2) นวัตกรรมเมนูอาหารทะเล และแผงขายอาหารทะเลจากทวีปยุโรป 3) วิถีชีวิตชายฝั่งทะเล จากแนวคิดของเกาะजू ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีใต้ 4) จุดถ่ายรูป ทัศนียภาพที่มีลักษณะเด่นจากแนวคิดในประเทศญี่ปุ่น และ Pier 39 ที่ San Francisco อเมริกา 5) การจัด Event เทศกาล และถนนคนเดินที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรประมงจากแนวคิดประเทศประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่น 6) รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษเพื่อการเรียนรู้ให้กับนักเรียนนักศึกษา จากแนวคิดกระทรวงการท่องเที่ยวประเทศญี่ปุ่น 7) รูปแบบการสร้าง Mascot เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบเฉพาะของประเทศอเมริกาและเบลีซ 8) รูปแบบธุรกิจของที่ระลึกที่เกี่ยวกับสัตว์น้ำและพืชน้ำในรูปแบบการแปรรูปต่างๆ จากแนวคิดประเทศญี่ปุ่นและจีน 9) รูปแบบการเรียนรู้ทำอาหารจากทรัพยากรประมงสำหรับนักท่องเที่ยว จากประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และประเทศในประชาคมอาเซียน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวสัครามรูปแบบใหม่การท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยในประชาคมอาเซียน เป็นการวิจัยเชิงผสม (mixed methods) คือ มุ่งศึกษาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักคือ การสำรวจพฤติกรรมและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวรูปแบบที่สัมพันธ์กับทรัพยากรการประมงในจังหวัดภูเก็ต โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaires) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) โดยมีการสังเกตโดยตรง (direct observation) และการวิเคราะห์เอกสาร (documentation analysis) เป็นเทคนิคเสริมในการเก็บข้อมูล โดยฐานแนวคิดของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แนวคิดปฏิบัตินิยม (pragmatism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญแก่ความรู้และความเป็นจริง โดยให้ความสำคัญแก่ความรู้เชิงอุปนัย (induction) คือ ความรู้ที่เกิดจากการสะสมข้อเท็จจริงที่ได้จากการมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาระยะหนึ่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมีเครื่องมือย่อย ดังนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้วิจัยเตรียมแนวคำถามที่ใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีคำถามเป็นลักษณะปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็น ได้อย่างอิสระ โดยมีคำถามติดตาม (follow-up questions) และเป็นคำถามให้อธิบายเพิ่มเติม (probing questions) ในกรณีที่ต้องการความกระจ่างจากกลุ่มผู้ร่วมสนทนา จากนั้นนำแนวคำถามที่จะสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์นำร่องก่อนไปสัมภาษณ์จริง (pilot interview) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่างจริง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษาอีกครั้งหนึ่ง ก่อนการไปสนทนากับกลุ่มตัวอย่างจริง การสังเกตโดยตรง การสังเกตโดยตรงถูกนำมาใช้เพื่อสำรวจข้อมูลสภาพทั่วไป ทางด้านกายภาพ ด้านทรัพยากรประมง/น้ำ/ทะเล ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเพิ่มความเข้าใจของการศึกษาวิจัย โดยสังเกตที่ตั้ง พร้อมการถ่ายรูป เพื่อบันทึกภาพโดยผู้วิจัยได้ใช้กล้องถ่ายรูปเป็นเครื่องมือหลักเพื่อช่วยในการสังเกต ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดบันทึกโดยทั่วไปจากการสังเกตในสมุดบันทึกความจำอีกด้วย การวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารท้องถิ่นต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วารสารการท่องเที่ยวท้องถิ่น รวมถึงเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยได้ส่งจดหมายขออนุญาตให้ข้อมูลอย่างเป็นทางการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งการเปรียบเทียบข้อมูล และตีความข้อมูลให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด สำหรับแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปทดสอบหาความตรงของเนื้อหา (content validity)

และหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นครั้งแรกไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำการพิจารณาและตรวจความถูกต้องในเนื้อหาของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ จากนั้นนำแบบสอบถามมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

การกำหนดตัวอย่างประชากรในงานวิจัยนี้แตกต่างกันไปตามเครื่องมือที่เลือกใช้ในแต่ละขั้นตอน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพจะเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เพื่อความรู้และความเข้าใจเชิงลึกในปรากฏการณ์จริง สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ศึกษาจำนวนประชากรจากความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อปรากฏการณ์ที่ศึกษา เช่นเดียวกัน โดยเน้นที่ประสบการณ์และความรู้ด้านการท่องเที่ยวและทรัพยากรประมงด้านการตลาดและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวสันทนาการที่เหมาะสมกับสถานการณ์และศักยภาพของจังหวัดภูเก็ต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการแข่งขันและพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ของจังหวัดภูเก็ตและประเทศไทยได้ ทั้งนี้จากการผสมผสานทฤษฎีและพื้นฐานความจริงของปรากฏการณ์ในพื้นที่ ผู้วิจัยสามารถกำหนดขนาดของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

- 1) กลุ่มภาคธุรกิจเอกชน เช่น สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวอันดามัน สมาคมมัคคุเทศก์ภูเก็ต 4 คน
- 2) กลุ่มนักวิชาการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 4 คน
- 3) กลุ่มหน่วยงานราชการการเกษตรในท้องถิ่น 5 คน
- 4) กลุ่มหน่วยงานการท่องเที่ยว เช่น ททท. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด 3 คน
- 5) ตัวแทนชุมชนประมงในท้องถิ่น 5 คน

สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ในรูปแบบสำรวจ (survey) โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อสำรวจพฤติกรรมและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวรูปแบบที่สัมพันธ์กับการประมงในจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ใช้เกณฑ์การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรจากสูตรของ Taro Yamane โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 และระดับความเชื่อมั่น 95% สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเทียบจากจำนวนนักท่องเที่ยว 13.2 ล้านคนของจังหวัดภูเก็ต จะได้จำนวนผู้สุ่มตัวอย่างที่ ~ 400 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) มีวิธีดำเนินการ 4 ขั้นตอนดังนี้ขั้นตอนที่ 1 สุ่มตำบลและเทศบาลจากการแบ่งจังหวัดภูเก็ตเป็น 3 อำเภอตามการแบ่งเขตการปกครองราชการของกระทรวงมหาดไทยขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างตำบลและอำเภอที่เป็นตัวแทนของแต่ละเขต โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota random sampling) ขั้นตอนที่ 3 เทียบสัดส่วนขนาดตัวอย่างของแต่ละพื้นที่จากขนาดตัวอย่าง 400 คนขั้นตอนที่ 4 สุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจากพื้นที่ที่เป็นตัวแทนในแต่ละเขตด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรสำหรับการสำรวจเชิงปริมาณ

เขตพื้นที่	ประชากร	จำนวน(คน)	ตัวผู้ที่ได้จริง
1. เขตที่ 1 อําเภอเมือง	ตำบลกระวน	70	70
	ตำบลคลอง	80	80
	เทศบาลเมืองภูเก็ท	30	26
2. เขตที่ 2 อําเภอดงลา	ตำบลไทรยาง	20	20
	ตำบลเชิงทะเล	20	20
	ตำบลป่าตอก	70	70
3. เขตที่ 3 อําเภอกะบุรี	ตำบลป่าตอง	80	70
	ตำบลกมลา	20	20
	ตำบลกะบุรี	10	5
	รวม (400)	400	381

หมายเหตุ: มีการแจกแบบสอบถาม 500 ชุด ได้แบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 422 ชุด และแบบสอบถามที่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์จำนวนทั้งสิ้น 381 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ (thematic analysis) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลสำรวจโดยนแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นหลังจากมีการกรอกข้อความสมบูรณ์แล้ววิเคราะห์ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (statistical package for social science: SPSS for Windows) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยกำหนดใช้ค่านัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ 1) ค่าร้อยละ (percentage) ใช้อธิบายข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุดประสบการณ์ และความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่ 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ใช้วิเคราะห์ระดับความสำคัญของศักยภาพและทรัพยากรทางน้ำ/ทะเล/ประมงในพื้นที่ 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product – moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมกรท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายร้อยละ 56 และเพศหญิง ร้อยละ 44 ซึ่งมีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี และ 31-40 ปี นักท่องเที่ยวไทยคิดเป็นร้อยละ 59 และ นักท่องเที่ยวต่างชาติร้อยละ 41 ส่วนใหญ่สถานภาพโสด

มีการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยร้อยละ 60 เป็นผู้ประกอบการ, เจ้าของธุรกิจ ธุรกิจส่วนตัว และพนักงานบริษัทเอกชน โดยมีรายได้เฉลี่ย 15,000 – 25,000 บาท มีการใช้เวลาท่องเที่ยวในพื้นที่ประมาณ 2 – 3 วัน เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นวันหยุดมีเวลาว่าง ทั้งนี้ กิจกรรมที่เป็นที่นิยมส่วนใหญ่คือกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติเป็นหลัก กิจกรรมที่ชื่นชอบได้แก่กิจกรรมที่สัมพันธ์กับทรัพยากรทางทะเล กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ชื่นชอบกิจกรรมทางทะเล คือ การว่ายน้ำ/กิจกรรมดำน้ำ คุปะการังจำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 43.31 รองลงมาคือการท่องเที่ยวชมหาด/อ่าวแคบ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 17.59 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวสนาใจกิจกรรมทางทะเลในจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้พบว่า การรับรู้ถึงข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตนั้นจะผ่านทางโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Twitter, Instagram มากถึงร้อยละ 93 จากจำนวนทั้งหมดของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการเดินทางท่องเที่ยวกับเพื่อนประมาณ 2 – 5 คน มากถึงร้อยละ 80.05 และร้อยละ 93.18 ของกลุ่มประชากรทั้งหมดมีความประสงค์จะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวสถานที่เดิมอีกครั้ง

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยมีดังนี้

1. แนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวแสดงความคิดเห็นที่สนับสนุนและต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมงของจังหวัดภูเก็ตอยู่ในระดับสำคัญค่อนข้างมาก โดยให้เน้นกิจกรรม 3 ลำดับแรกคือ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรประมงที่เน้นการอนุรักษ์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวสัมพันธ์ต่อทรัพยากรประมงที่สามารถกระจายรายได้ให้กับชุมชน และ ลำดับ 3) คือ ทรัพยากรประมงเหมาะสมเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเสริมในจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ ผลการศึกษาเชิงปริมาณสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ที่พบว่า การท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่สัมพันธ์กับทรัพยากรประมงในจังหวัดภูเก็ต เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน 21 คน จากผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมด 21 คน โดยผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าการท่องเที่ยวสีเขียวที่สัมพันธ์กับทรัพยากรประมงจะสนองความต้องการการท่องเที่ยวของประชาคมโลก (14 คน) และสามารถเป็นรูปแบบเสริมทางการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต (7 คน) ทั้งนี้ในส่วนของตลาดนักท่องเที่ยวผู้ให้ข้อมูลจำนวน 16 คน จากผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก 21 คน แสดงความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวสีเขียวเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวยุโรป (7 คน) และเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวที่นิยมวัฒนธรรมและธรรมชาติ (10 คน) โดยแนวคิดด้านการท่องเที่ยวสีเขียวควรสัมพันธ์กับสัตว์น้ำและพืชน้ำ ฟาร์มประมง และวิถีชีวิตชาวประมงเพื่อให้เกิดการกระจาย

รายได้ผู้ชุมชน ทั้งนี้ระดับความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อทรัพยากรประมงในจังหวัดภูเก็ต แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับทรัพยากรประมงในจังหวัดภูเก็ต

ความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมง		\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ทรัพยากรการประมงเหมาะสมเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเสริมในจังหวัดภูเก็ต	4.18	0.75	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
2	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมงมีความหลากหลาย	4.00	0.76	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
3	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมงควรเน้นการอนุรักษ์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน	4.29	0.70	เห็นด้วยมากที่สุด
4	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมงสามารถแข่งขันกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นได้	4.02	0.78	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
5	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมงในจังหวัดภูเก็ตมีเพียงพอ	3.92	0.82	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
6	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมงเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว	3.96	0.79	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
7	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมงเหมาะสมกับตลาดนักท่องเที่ยวในประชาคมอาเซียน	4.02	0.79	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
8	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมงสามารถช่วยพัฒนาการเกษตรการประมงของประเทศไทยได้	4.12	0.79	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
9	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมงสามารถกระจายรายได้ให้กับชุมชน	4.24	0.74	เห็นด้วยมากที่สุด
10	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมงควรสร้างอัตลักษณ์ให้โดดเด่นเพื่อจัดให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ	4.10	0.77	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
11	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมงสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการประมงและการเกษตรที่เกี่ยวข้อง	4.13	0.76	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
12	กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ต่อทรัพยากรการประมงควรพัฒนารูปแบบให้เป็นรูปแบบใหม่ในการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต	4.18	0.81	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
เฉลี่ยรวม		4.09	0.77	เห็นด้วยค่อนข้างมาก

2. แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยววิถีชีวิต ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวแสดงความเห็นต่อการพัฒนารูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีชีวิต เป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) กิจกรรมประมง ตกปลาและฟาร์มสัตว์น้ำ 103 คน 2) กิจกรรมปลูกป่าชายเลน ปลูกปะการัง และกิจกรรมพัฒนาระบบนิเวศชายฝั่ง จำนวน 87 คน 3) กิจกรรมเก็บขยะ และเชิงอนุรักษ์กับทรัพยากรประมง 78 คน และ 4) กิจกรรมสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชายฝั่ง 31 คน ทั้งนี้ ผลการศึกษาเชิงปริมาณสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพจากผู้ให้สัมภาษณ์ 21 คน พบว่าการท่องเที่ยววิถีชีวิตควรมีรูปแบบกิจกรรม 3 รูปแบบกว้างๆคือ 1)กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ อาหารทะเลและการแปรรูปอาหารทะเลของชุมชนชายฝั่งทะเล (10 คน) 2) การสร้างจุดชมวิว ตลาคปลา และสะพานปลา (7 คน) และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เครื่องมือ และ 3) ฟาร์มสัตว์น้ำที่พืชน้ำในท้องถิ่น (4 คน) โดยผู้ให้ข้อมูล 16 คน จาก 21 คน สนับสนุนให้การดำเนินการด้านการท่องเที่ยววิถีชีวิตเป็นความร่วมมือ 3 ฝ่ายคือ ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคชุมชน เนื่องจากชุมชนอาจขาดองค์ความรู้ในด้านการท่องเที่ยว

และรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ของการท่องเที่ยวสีเขียว ประกอบกับต้องอาศัยภาคเอกชน ในการสร้างการรับรู้ของตลาดนักท่องเที่ยวและกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่ภาคชุมชน อาจไม่มีประสบการณ์และความเข้าใจที่เพียงพอ ดังนั้นจึงควรเป็นการบูรณาการร่วมกัน 3 ภาคี

3. แนวทางเพื่อการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียว ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวสีเขียว 5 ลำดับแรกดังนี้ 1) จัดให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง และทรัพยากรทางทะเลเพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชนในพื้นที่ จำนวน 259 คน 2) เน้นการศึกษาวิชุมชนชายฝั่งเพื่อการเรียนรู้และการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน จำนวน 112 คน 3) เน้นกิจกรรมทางทะเลและกิจกรรมการดำน้ำ จำนวน 112 คน 4) เน้นกิจกรรมด้านการประมง จำนวน 103 คน และ 5) เน้นแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศน์ชายฝั่ง จำนวน 87 คน จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวมีแนวคิดเชิงบวกกับการท่องเที่ยวสีเขียวและได้เสนอแนวทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสร้างจิตสำนึก รวมถึงการกระจายรายได้สู่ชุมชน และให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนชายฝั่ง ทั้งนี้ผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ของการท่องเที่ยวสีเขียวไปในด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ โดยสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาได้ 4 รูปแบบ คือ 1) การให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวสีเขียวแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบทั้งออนไลน์ และออฟไลน์ 2) การให้ความสำคัญกับการสร้างจุดถ่ายภาพ และการจัดอีเวนท์ 3) การส่งเสริมรายได้ชุมชนโดยการแปรรูปอาหารทะเล และการทำตลาดปลา และ 4) การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวสีเขียวจากลักษณะเด่นของทรัพยากรประมงในพื้นที่ อย่างไรก็ตามยังพบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวสีเขียวอาจเป็นเพียงกิจกรรมเสริมและมีส่วนแบ่งการตลาดน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการท่องเที่ยวแบบมวลชน สำหรับข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาและการส่งเสริมสามารถแบ่งออกเป็น 4 แนวทาง ดังนี้ 1) การผลักดันการพัฒนาในรูปแบบการท่องเที่ยวสีเขียวโดยผ่านองค์กรภาครัฐ แผน โครงการ และงบประมาณของภาครัฐ 2) การลงทุนสร้างต้นแบบภูเก็ตโมเดล (Phuket Model) โดยการสร้างตลาดปลาที่รองรับการเยือนของนักท่องเที่ยวเน้นความสวยงามและความสะอาดพร้อมสถานที่รับประทานผลผลิตด้านการประมงในรูปแบบต่างๆ 3) การจัดสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวสีเขียวในรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาสำหรับเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ในสถาบันการศึกษา 4) การจัดสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวสีเขียวในรูปแบบการท่องเที่ยวภายใน

ในประเทศสำหรับตลาดในประเทศ ทั้งนี้สรุปข้อมูลเชิงปริมาณ ด้านทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสกีคราม มีรายละเอียดดังสรุปในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสกีคราม

ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสกีคราม	จำนวน
การช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล โดยการ จัดประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้การฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างจิตสำนึกทางด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการประมง รวมไปถึงการจัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับทางทะเล เพื่อสร้างจิตสำนึกและให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่	259
พัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางการประมง โดยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง เช่น การประมง ศึกษาวิถีของชุมชนที่อยู่ใกล้กับชายฝั่ง เพื่อการเรียนรู้ด้านการทำประมงทั่วไป การจับสัตว์น้ำตอนกลางคืน การตกปลา รวมไปถึงการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน	122
กิจกรรมชมปะการังใต้น้ำ/กิจกรรมทางทะเล	112
กิจกรรมทางด้านการประมง/ตกปลา ปลาหมึก/ ฟาร์มหอย/ ปล่องสัตว์น้ำหายาก	103
กิจกรรมปลูกป่าชายเลน/ปลูกสร้างแนวปะการัง/กิจกรรมพัฒนาระบบนิเวศชายฝั่ง	87
กิจกรรมเก็บขยะ	59
กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	19
กิจกรรมล่องเรือปั่นน้ำประมง	18
กิจกรรมสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชายฝั่ง	16

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตและภาคที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นสนับสนุนแนวคิดการท่องเที่ยวสกีครามไปในทิศทางเดียวกันคือ รูปแบบการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนและการอนุรักษ์ โดยทรัพยากรประมงของจังหวัดภูเก็ตสามารถนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่เชื่อมโยงกับชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตได้ การท่องเที่ยวสกีครามเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่ถูกศึกษาเพื่อหาจุดสร้างมูลค่า ขูดขายและเพื่อรองรับการแข่งขันให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในตลาดโลก โดยเชื่อมโยงกับการผลิตด้านการประมงของชุมชนภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวทางเลือกและการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของจังหวัดภูเก็ต คือ “ภูเก็ตเมืองท่องเที่ยวนานาชาติบนพื้นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ที่เน้นการกระจายการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่แหล่งชุมชนและการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนการมีผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับมาตรฐานและความต้องการสากล (Phuket Provincial Office, 2016) ทั้งนี้

ด้านแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงของแนวคิดและรูปแบบการท่องเที่ยวสีเขียวกับการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษที่เน้นความสำคัญของรูปแบบการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงชุมชนกับทรัพยากรนั้น การเรียนรู้การสร้างคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องกับพลวัตของประชาคมโลก (Hall, 2009) ทั้งยังให้ความสำคัญกับชุมชนและภาคการผลิตของชุมชนเช่นเดียวกันกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีทิศทางเดียวกับรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นการท่องเที่ยวสีเขียวจึงควรให้คำจำกัดความว่า “รูปแบบการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับทรัพยากรประมงที่มีการเพิ่มมูลค่าของทรัพยากร โดยมีนวัตกรรมของรูปแบบกิจกรรมและองค์ลักษณะของท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน” การท่องเที่ยวสีเขียวควรมีรูปแบบที่มีความเฉพาะตัวและต่อออกจากการท่องเที่ยวตลาดเฉพาะกลุ่มที่เน้นการเชื่อมโยงภาคระหว่างการผลิตของชุมชน วิถีชีวิตชุมชนชายฝั่งและการท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่าแนวคิดและรูปแบบของการท่องเที่ยวสีเขียว ควรประกอบด้วย ทรัพยากรประมงในท้องถิ่น การส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง การบูรณาการระหว่างภาครัฐและภาคชุมชน ความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมองค์และวัฒนธรรมท้องถิ่นการก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม การเกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่นและการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน ดังนั้นแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวควรประกอบด้วย

1. ทรัพยากรประมงและวัฒนธรรม

- 1.1 ชุมชนมีฐานทรัพยากรทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์
- 1.2 มีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน
- 1.3 ชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2. องค์การบูรณาการความร่วมมือ

- 2.1 ความร่วมมือภาครัฐ ชุมชนในการเริ่มต้น และประสานภาคเอกชนเพื่อการตลาด ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
- 2.2 มีนักวิชาการ ประชาชน หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรประมง และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 2.3 ชุมชนและภาคีที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3. การจัดการ

- 3.1 มีกฎ-กติกาในการจัดการทรัพยากรประมง สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว

3.2 มืองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยวสึคราม และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเกี่ยวกับภาคการผลิตด้านประมง โดยสามารถพัฒนาชุมชน โดยรวมได้

3.3 มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

4. การเรียนรู้และการอนุรักษ์

4.1 ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสึครามนอกจากเติมเต็มสัณฐานรูปแบบการท่องเที่ยวควรสามารถสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตชุมชนชายฝั่งที่แตกต่าง

4.2 มีระบบการจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน

4.3 สร้างจิตสำนึกเรื่องคุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

โดยสามารถสรุปการเปรียบเทียบแนวคิดกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงให้เป็นรูปธรรมดังนี้

ตารางที่ 4 สรุปการวิเคราะห์การเปรียบเทียบแนวคิด

การท่องเที่ยวสึคราม	การท่องเที่ยวโดยชุมชน
1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว ทรัพยากรประมงและเอกลักษณ์ วิถีชีวิตประมงชายฝั่ง	ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งม วัฒนธรรม
2. การบริหารจัดการ บูรณาการภาครัฐ ชุมชน และเอกชน โดยไม่ได้กำหนดว่าใครเป็นเจ้าของ	ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการและเป็นเจ้าของ
3. การจัดการท่องเที่ยวสึคราม ไม่กำหนดว่าใครเป็นผู้จัดการแต่เน้นการบูรณาการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ท้องถิ่น	ชุมชนเป็นเจ้าของ
4. การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสึคราม เน้นนักท่องเที่ยวกับทรัพยากรการประมงและวิถีชีวิตชายฝั่งทะเล	เน้นหนักการพัฒนาแบบองค์รวม

เมื่อกล่าวถึงรูปแบบการท่องเที่ยวสึคราม ผลการศึกษาพบว่าควรผสมผสานรูปแบบหลายลักษณะเข้าด้วยกันแต่ให้ความสนใจเป็นพิเศษเรื่องทรัพยากรการประมงที่ประกอบไปด้วยพืชน้ำและสัตว์น้ำ โดยให้เจาะจงนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่พัฒนาจากแนวคิด Hybrid และแนวคิดที่เจาะจงเฉพาะกลุ่ม (TAT, 2013) เช่น Voluntourism Atomic Tourism Dark tourism Dental Tourism Militarism Tourism Slow Tourism War Tourism Wine Tourism และ Shark Tourism เป็นต้น เมื่อเชื่อมโยงรูปแบบการท่องเที่ยวสึครามกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือในมิติของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวสึครามเชื่อมโยงกับรายได้จากภาคการผลิตด้านการประมง เช่น สัตว์น้ำ และพืชน้ำ ในรูปแบบ

การท่องเที่ยวและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น การแปรรูปอาหารทะเล นวัตกรรมเมนูอาหารจากสัตว์น้ำและพืชน้ำ และการสร้างตลาดปลาเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น ในมิติด้านสังคม การท่องเที่ยวสีเขียวจะส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน โดยการส่งเสริมให้ผู้บริโภคกับผู้ผลิตมาพบกัน โดยลดความสำคัญของพ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้มีรายได้ในชุมชนมากขึ้น ในมิติวัฒนธรรม การท่องเที่ยวสีเขียวจะส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์และสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือน เกิดการรับรู้และถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ด้านมิติสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวสีเขียวส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และในมิติด้านการเมือง การท่องเที่ยวสีเขียวยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย

ในด้านแนวทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ ผลการศึกษาให้ความสำคัญกับแผนการบริหารจัดการที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง วิถีชีวิตชุมชน การกระจายรายได้สู่ชุมชน อย่างยั่งยืน รวมถึงการให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์และการตลาดการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมทางการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องตามหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนของ Stynes and O'Halloran (1987) UNWTO (2004) และ Asian Center for Planning and Poverty Reduction (2006) ที่กำหนดไว้ว่า 1) การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น เน้นให้ความสำคัญสูงมากแก่ค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือว่าคุณภาพของสิ่งแวดล้อมเป็นพื้นฐานสำคัญในการประกันคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคม โดยหลีกเลี่ยงการทำลายระบบนิเวศ 2) มิติแห่งอนาคต การพัฒนาแบบยั่งยืนคือการพัฒนาเพื่ออนาคตดังนั้นการวางแผนและการวางแผนจึงต้องมองทั้งใกล้และไกลเพื่อให้ครอบคลุมถึงชนรุ่นหลัง ซึ่งในการมองอนาคตจุดเน้นไม่ได้อยู่ที่การสร้างวัตถุ หากแต่เป็นเรื่องการพิทักษ์รักษาความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติให้อยู่คงทน 3) การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้น ได้เมื่อระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 4 คือ มนุษย์ สังคม ธรรมชาติ และเทคโนโลยีดำเนินไปด้วยดี 4) การเคารพในสังคมและวัฒนธรรมประเพณีของประชาชนพื้นเมือง และ 5) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรจะต้องก่อให้เกิดการกระจายของรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว (Tourism Stakeholders)

จะเห็นได้ว่าแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวสามารถเป็นเครื่องมือในการเปิดโอกาสให้กับชุมชนและลดผลกระทบให้แก่คนในชุมชน โดยสร้างมูลค่าจากภาคการผลิตด้านการประมงและวิถีชีวิตชุมชนชายฝั่งตลอดจนเชื่อมโยงตลาดนักท่องเที่ยว โดยเป็นการเพิ่มความหลากหลายของรูปแบบการท่องเที่ยวของท้องถิ่นและสามารถเพิ่มมูลค่าจากผลผลิตการเกษตรในรูปแบบการประมงดั้งเดิม ซึ่งสอดคล้องกับการปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ของไทย (University of Chamber of Commerce, 2015) ที่ควรกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว และกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน โดยเน้นอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ มีการเน้น การประชาสัมพันธ์ให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาค เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาผู้วิจัยนำเสนอแผนยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสกีคราม ในจังหวัดภูเก็ต โดยมีแนวทางในการดำเนินงานทางด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวสกีคราม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ 2 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวสกีคราม ประกอบด้วยกลยุทธ์ ดังนี้

1.1 บูรณาการการทำงานการท่องเที่ยวสกีคราม มุ่งเน้นให้มีการบูรณาการ การทำงานผ่านกลไกการขับเคลื่อนทั้งภาครัฐ ชุมชน และเอกชน โดยให้มีการขับเคลื่อน ตั้งแต่ระดับนโยบายของจังหวัด ท้องถิ่นพื้นที่และชุมชน

1.2 พัฒนานุคลากรและยกระดับผู้ให้บริการการท่องเที่ยว พัฒนานุคลากร ภาครัฐ เอกชน และชุมชนและผู้ให้บริการการท่องเที่ยวให้มีความรู้ มีคุณภาพมาตรฐาน และจรรยาบรรณ

1.3 พัฒนาระบบและมาตรฐานความสะอาดและความปลอดภัยในสถานที่ และเส้นทางท่องเที่ยวสกีคราม เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและยกระดับการท่องเที่ยว สกีคราม

1.4 จัดทำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวสกีคราม มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยว สกีครามเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1.5 พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวสกีครามในพื้นที่จังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดย พัฒนาความร่วมมือและเตรียมความพร้อมในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันได้

2. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวสกีคราม ประกอบด้วย 8 กลยุทธ์ คือ

2.1 กลยุทธ์การสร้างกระแส ดำเนินการโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวสกีครามเฉพาะกลุ่ม รวมทั้งการพัฒนาและ เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวสกีครามเพื่อสร้างการรับรู้ การท่องเที่ยวสกีคราม

2.2 กลยุทธ์รณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวสกีครามที่เชื่อมโยงกับภาคการผลิต ด้านการประมง ดำเนินการโดยการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกการท่องเที่ยวสกีครามอย่างรู้ค่า

ผ่านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวสกีครามสำหรับ
นักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่

2.3 กลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติของการเรียนรู้และสร้างสรรค์ประโยชน์
ต่อสังคม ดำเนินการโดยการจัดโครงการ/กิจกรรมท่องเที่ยวสกีครามในลักษณะเพื่อการเรียนรู้
และสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อภาคการประมงและสังคม

2.4 กลยุทธ์ส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวสกีคราม ดำเนินการโดยการ
จัดกิจกรรม/ร่วมกับพันธมิตรจัดกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดการเส้นทางท่องเที่ยวสกีคราม
ในจังหวัดระหว่างตำบล อำเภอ เป็นต้น

2.5 คัดเลือกและนำเสนอรูปแบบหรือสินค้าการท่องเที่ยวสกีครามที่มีคุณภาพ
ที่สอดคล้องกับกลุ่มตลาดเฉพาะ

2.6 การส่งเสริมกิจกรรม (Event) เพื่อการท่องเที่ยวสกีคราม

2.7 การส่งเสริมศักยภาพบุคลากร อาทิ การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากร
ในท้องถิ่น เป็นต้น

References

- Asian Center for Planning and Poverty Reduction. (2006). *Guidelines on integrated planning for sustainable tourism development*. Bangkok: Asian Center for Planning and Poverty Reduction
- Center for Asian Studies. (2015). *Thailand as ASEAN Center, Chapter 2*. Center for Asian Studies, Thammasat University.
- Cheng, S., Hu, J., Fox, D. and Zhang, Y. (2012). Tea tourism development in Xinyang, China, Stakeholders' view. *Tourism Management Perspectives*, 2 (3), 28-34.
- Hall , C.M. (2009). Degrowing Tourism: Decroissance, Sustainable Consumption and Steady-State Tourism. *Anatolia*, 20 (1), 46-61.
- Jareonlarp, T. (2007). *Maritime Laws and Thailand's Water Territorial Boundaries*. Bangkok: Winyuchon Publishing. (in Thai)
- Koasa-ard, M. & Auntong, A. (2015). *Tourism Economy for Thailand*. Bangkok: National Research Council Committee Office. (in Thai)
- Komppula, R. (2001). New-Product Development in Tourism Companies-Case Studies on Nature-Based Activity Operation, 1-20: *10th Nordic Tourism Research Symposium*, October 18-20, 2001, vasa, Finland.
- Ministry of Tourism and Sport [MoTS]. (2015). *Policy on Tourism and Sport of the MoTS*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sport. (in Thai)
- Novelli, M.(ed). (2015). *Niche tourism contemporary issues, trends and cases*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Phayakvichien, P.(2012). Provincial enhancement and development of Tourism for the ASEAN Community. *Seminar Project for Ministry of Interior's Authorities*. Academic Service Center, Dhurakij Pundit University. (in Thai)
- Phuket Provincial Office. (2014). *Operational data for Phuket Province*. Phuket: Phuket Provincial Office. (in Thai)
- _____. (2015). *Development Plans for Phuket Province*. Phuket:Phuket Provincial Office. (in Thai)
- _____. (2016). *Development Plans for Phuket Province*. Phuket:Phuket Provincial Office. (in Thai)

- Spilanis, I. & Vayani, H. (2003). Sustainable Tourism : Utopia or Necessity? The Role of New Forms of Tourism in the Aegean Islands, *Journal of Sustainable Tourism*, 00(0), 1-23.
- Stynes, J. D. & O'Halloran, C. (1987, October). *Tourism Planning*. Cooperative Extension Service, Michigan State University. Retrieved December 1, 2015, from: <http://web1.msue.msuu.edu/imp/modtd/33000005.html>.
- Tourism Authority of Thailand [TAT]. (2012). SCUBA Diving. *TAT Review*, 2/2012 April-June, 27-39. (in Thai)
- _____. (2013). Tourism Trends. *TAT Review*, 4/2013 October-December, 28-33. (in Thai)
- _____. (2014a). ASEAN Tourist Market Study. *TAT Review*, 2/2014 April-June, 12-17. (in Thai)
- _____. (2014b). Low Carbon Tourism. *TAT Review*, 4/2014 October-December, 62-66. (in Thai)
- _____. (2015). Tourism Promotion Plan for year 2559 B.E. *TAT Review*, 4/2015 October-December, 12-17. (in Thai)
- _____. (2016). Tourism Trends. *TAT Review*, 4/2016 October-December, 56-65. (in Thai)
- Tourism Recreation Research. (2005). Cyber-tourism: A New Form of Tourism Experience, *Tourism Recreation Research*, 30(3): 5-16.
- United Nation World Tourism Organisation (UNWTO). (2004). *Indicators of Sustainable Development for Tourism Destinations: A Guidebook*. Madrid, Spain: World Tourism Organisation.
- University of Chamber of Commerce. (2015, 5-11 January). Global economy and market. *DokbiaDhurakit Newspaper*, 11. (in Thai)